

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Opinto-ohjauksen uusia muotoja koskeva arviointi 2022-2024

Arvioinnin välituloksia: Vastuut ja yhteistyö
oppivelvollisten ohjauksessa, nuorten sijoittuminen
toisen asteen koulutukseen ja koulutusvalintoihin
vaikuttavia tekijöitä

12.6.2024

Kati Jokio
Siru Myllykoski-Laine
Saara Nousiainen
Saana Seppälä

OHJA-arviointi

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (Karvi) arvioi vuosina 2022–2024 opinto-ohjauksen uusia ja vahvistettuja muotoja perusopetuksessa, toisella asteella, nivelvaihe- ja valmentavissa koulutuksissa sekä asuinkuntien ohjaus- ja valvontatyössä (OHJA-arviointi). Arviointi sisällytettiin Karvin vuosien 2020–2023 arviointisuunnitelmaan ja se on osa opetus- ja kulttuuriministeriön seuranta-oppivelvollisuuden laajentamisen toimeenpanosta.

OHJA-arvioinnin päätehtävänä on lisätä ymmärrystä opinto-ohjauksen kokonaisuudesta jatkumona aina perusopetuksesta toisen asteen suorittamisen jälkeiseen ohjaukseen. Arvioinnin tavoitteena on oppivelvollisuuden suorittamista tukevien ja oppijoiden hyvinvointia edistävien käytäntöjen tunnistaminen.

KANSALLINEN KOULUTUKSEN ARVIOINTIKESKUS

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Opinto-ohjauksen uusia muotoja koskeva arviointi, vuosina 2022–2024:
Väliportit 1, 2 ja 3 → Arvioinnin loppuraportti 2024

Oppilaan- ja opinto-ohjauksen kokonaisuuden toteutuminen

Perusopetus ja
oppivelvolliset aikuisten
perusopetuksessa

Nivelvaiheen koulutukset
(TUVA-, TELMA- ja
Opistovuosi-koulutukset)

Ammatillinen
koulutus

Lukiokoulutus

Tehostettu
henkilökohtainen
oppilaanohjaus

Keskeyttämisuhan alaisten opiskelijoiden ohjaus

Nivelvaiheohjaus

Valmiit aineistot: Vipunen, KOSKI, Tilastokeskus, opiskelijabarometrit
Kyselyaineistot: Koulujen ja oppilaitosten ohjaus-, opetus- ja johtohenkilöstö
Haastattelut ja työpajat: oppilaat ja opiskelijat, ohjaushenkilöstö

Kuntien ohjaus- ja valvontavastuut
koskien oppivelvollisuuden suorittamista

Kyselyaineisto

Lait ja asetukset

Perusopetuslaki (628/1998)
Oppivelvollisuuslaki (1214/2020)
Laki tutkintoon valmentavasta
koulutuksesta (1215/2020)
Laki ammatillisesta
koulutuksesta (531/2017)
Lukiolaki (714/2018)
Laki vapaasta sivistystyöstä
(632/1998)
Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki
1287/2013

Muut ohjaavat dokumentit

Opetus- ja
kulttuuriministeriö:
Oppivelvollisuuden
laajentamisen
toimeenpanon
seurantasuunnitelma
2021–2024
Hallituksen esitys
eduskunnalle
oppivelvollisuuslaiksi
ja eräksi siihen
liittyviksi laeiksi
HE 173/2020

Rahoitus

Laki kunnan
peruspalvelujen
rahoituksesta
618/2021
Laki opetus- ja
kulttuuritoimen
rahoituksesta
1705/2009
Opetus- ja
kulttuuriministeriö:
Opinto-ohjauksen
kehittämisohjelma,
pysyvä rahoitus ja
hankerahoitus

Hyvinvointi, yhdenvertaisuus, oppivelvollisuuden suorittaminen

Arvioinnin hankesuunnitelma

Arvioinnin tausta, tehtävä ja toteutussuunnitelma, arvioinnin teemat ja arviointikysymykset

1. väliraportti: Opinto-ohjauksen toteutuminen – arviointituloksia oppivelvollisuusikäisten koulutuksista

Ohjauksen organisointi, yhteistyö, resurssit, saavutettavuus ja vastaavuus oppijoiden tarpeisiin, ohjauksen uudet muodot, ohjauksen erityispiirteet nivelvaihe- ja valmentavissa koulutuksissa.

2. väliraportti: Kouluun ja opintoihin kiinnittymisen tukeminen oppivelvollisuusikäisten koulutuksissa

Oppijoiden kokemuksia kouluun kiinnittymistä tukevista tekijöistä ja ohjaushenkilöstön kokemuksia oppijoiden toimijuuden ja yhteisöllisyyden tukemisesta

3. väliraportti: Ohjausyhteistyö ja vastuut koulutusten siirtymävaiheissa, nuorten sijoittuminen toisen asteen koulutuksiin ja koulutusvalintoihin vaikuttavia tekijöitä

Esim. nivelvaiheyhteistyö, asuinkuntien ohjaus- ja valvonta, koulutuksen saatavuus ja tilastotieto oppivelvollisuusikäisistä eri koulutuksissa

Arvioinnin loppuraportti (julkaistaan syksyllä 2024)

Arvioinnin tulosten koonti ja alueelliset tarkastelut, ohjaustoimijoiden kevään 2024 työpajojen tulokset, oppilaan- ja opinto-ohjauksen vaikuttavuuden arviointi kouluissa ja oppilaitoksissa. Arvioinnin aineistoihin pohjaavat kehittämissuosituks

Arvioinnin 2. väliraportti julkaistiin maaliskuussa 2024

- Nuorten kokemusten mukaan vertaiset ovat merkittävässä roolissa koulussa viihtymisessä, opintojen sujumisessa sekä tulevaisuuden pohdinnoissa.
- Opettajien ja muun henkilöstön läsnäolo ja ymmärrys nuorten elämäntilanteesta tärkeää. Opettajien myönteinen asenne ja välittäminen merkityksellistä opinnoissa edistymiselle ja yhteisöllisyydelle, jota opettajat voivat edistää esimerkiksi tukemalla ryhmäytymistä.
- Nuoret pitävät tärkeänä, että menetelmät, materiaalit ja ympäristöt olisivat sellaisia, jotka edistävät yhteisöllistä toimintaa ja joissa oppijoiden yksilölliset tarpeet tulisivat yhdenvertaisesti huomioiduiksi.
- Ohjaushenkilöstö arvioi oppijoiden toimijuuden ja yhteisöllisyyden tukemisen toteutuvan melko hyvin kouluissa tai oppilaitoksissa. Kokemukset olivat osittain myönteisempiä pienemmissä oppilaitoksissa kuin suuremmissa oppilaitoksissa. Mikäli opinto-ohjauksen resursseja koettiin olevan enemmän, myös toimijuutta ja yhteisöllisyyttä koettiin tuettavan parhaiten.

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Väliraportti 3:

Vastuut ja yhteistyö oppivelvollisten ohjauksessa, nuorten sijoittuminen toisen asteen koulutukseen ja koulutusvalintoihin vaikuttavia tekijöitä

3. väliraportissa hyödynnetty arviointiaineisto

Kevään 2023 kyselyaineisto: ohjaus- ja opetushenkilöstön kokemuksia (N = 1672, vain osa vastauksista)

- Nivelvaiheyhteistyö
- Oppilaiden saama tieto peruskoulun aikana eri jatko-opiskelupaikoista
- Lähialueen koulutuspaikkojen riittävyys
- Jatko-ohjaus toisella asteella

2024 kyselyaineisto: kuntien ohjaus- ja valvontatoimijoiden kokemuksia (N = 237)

- Ohjaus- ja valvontavastuuseen liittyvät tehtävät, resurssit ja prosessit
- Peruskoulun jälkeiset jatko-opintopaikat kunnassa ja lähialueella
- Lähialueen koulutuspaikkojen riittävyys
- Ohjaus- ja valvontavastuuseen liittyvän yhteistyön toimivuus
- Ohjaus- ja valvontavastuuseen liittyvät hyvät käytänteet ja kehittämistarpeet

Tilastotieto oppivelvollisuusikäisistä eri koulutuksissa ja niiden ulkopuolella

- Toiselle asteelle siirtyneet oppivelvolliset 2021-2023
- Aiempien nivelvaihekoulutusten käyneiden tutkintosuoritukset
- TUV-koulutuksen vuonna 2022 aloittaneiden sijoittuminen tutkintokoulutuksiin

Kevään 2023 oppilas- ja opiskelijaryhmähaastattelut (N = 135)

- Koulutusvalintoihin vaikuttavia tekijöitä

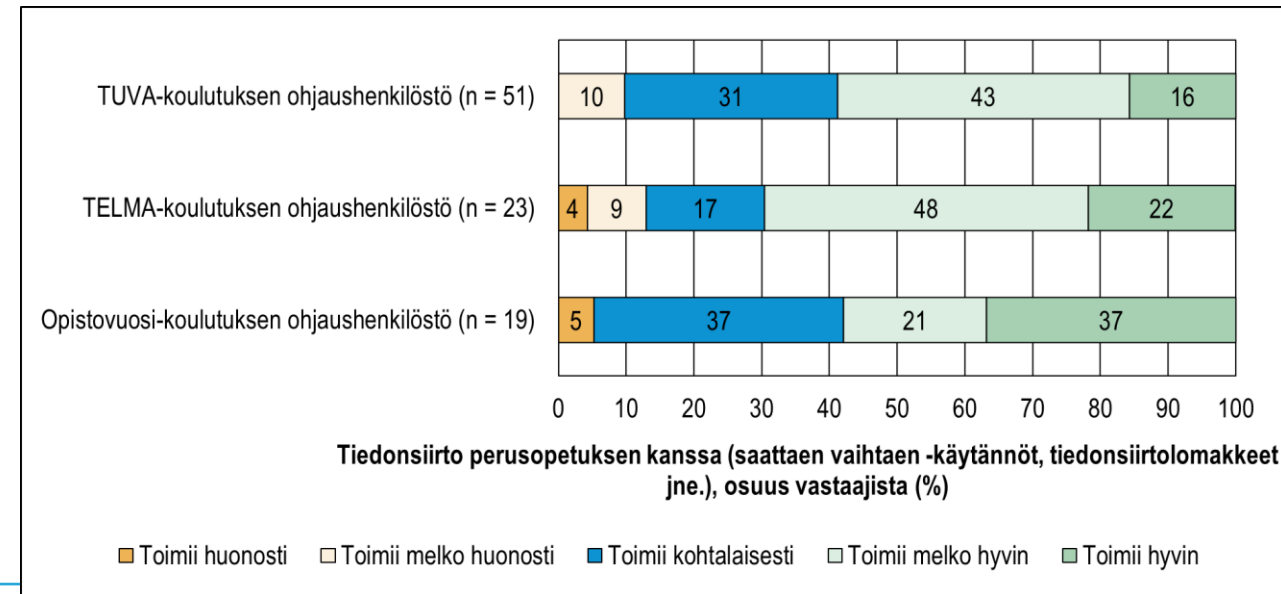
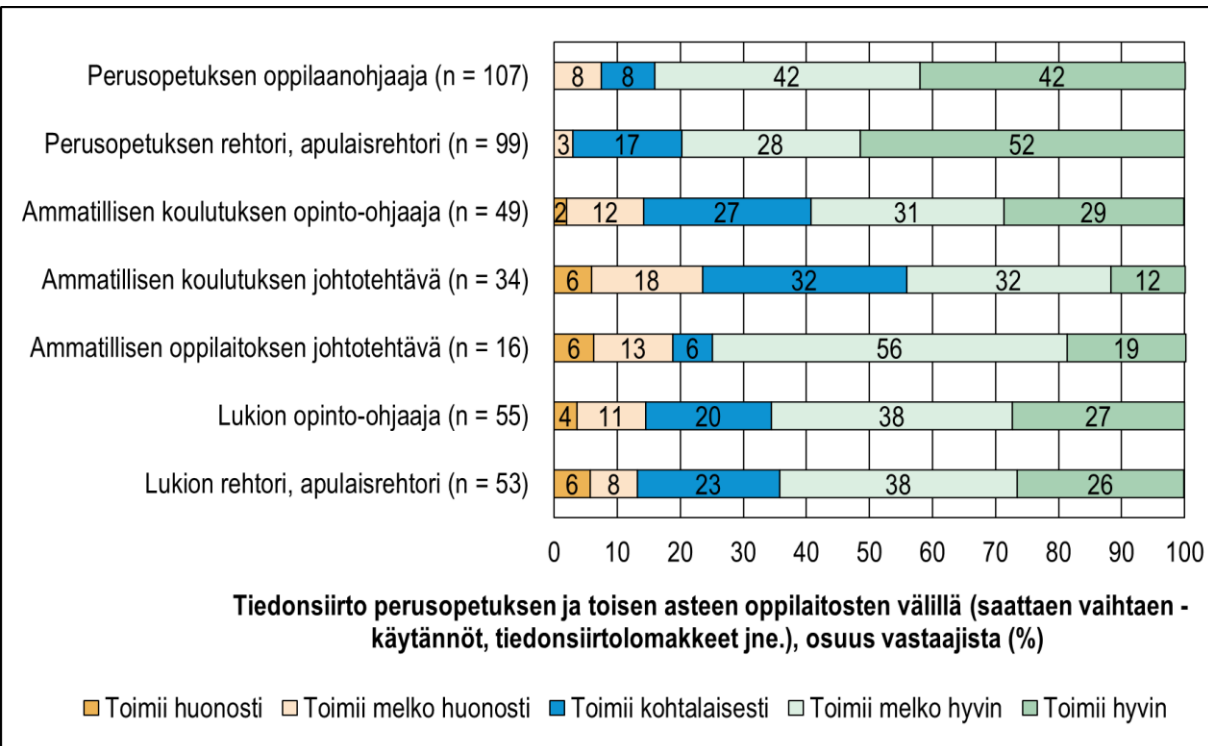

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Koulujen ja oppilaitosten henkilöstön kokemuksia nivelvaiheyhteistyöstä

Tiedonsiirto perusopetuksen ja toisen asteen oppilaitosten välillä

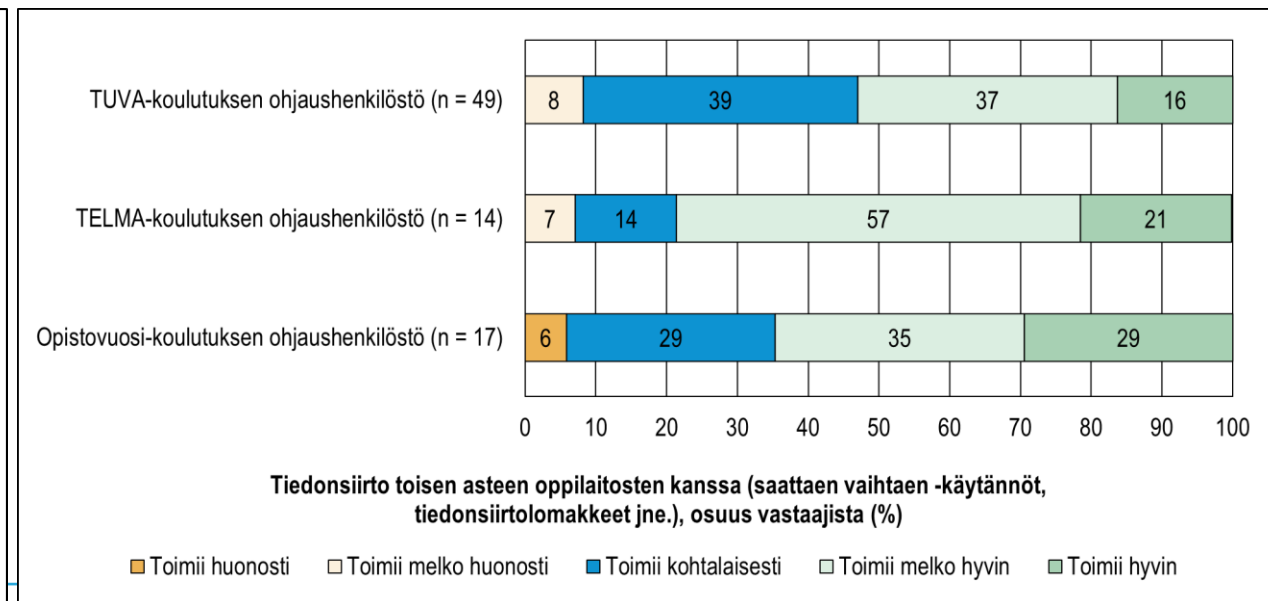
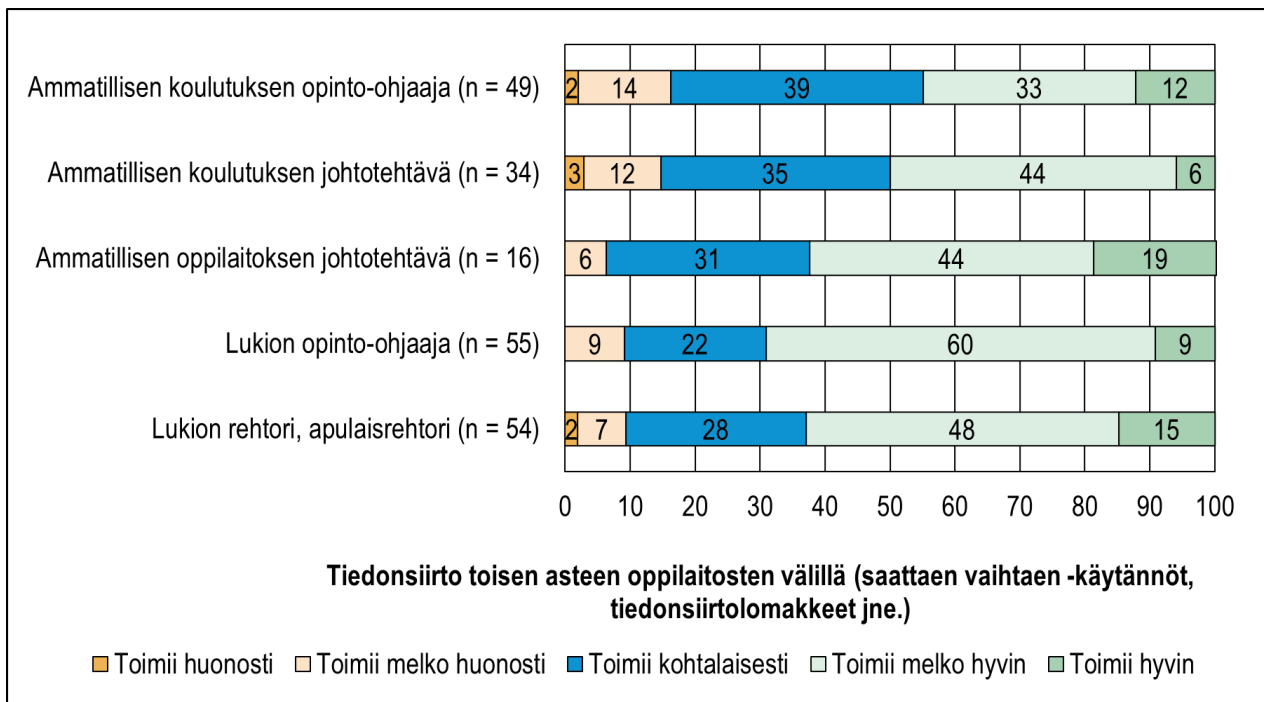
- Perusopetuksen vastaajat arvioivat tiedonsiirron toimivuuden paremmaksi kuin toisen asteen vastaajat.
- Ammatillisen koulutuksen opinto-ohjaajista sekä koulutuksen johtotehtävissä työskentelevistä moni vastaaja arvioi tiedonsiirtokäytäntöjen toimivuuden perusopetuksen kanssa korkeintaan kohtalaiseksi. Samoin lukion vastauksissa oli jonkin verran vaihtelua.
- Nivelvaihe- ja valmentavien koulutusten ohjaushenkilöstöstä suuri osa arvioi tiedonsiirron toimivuuden korkeintaan kohtalaiseksi. Esimerkiksi TUVAn ja Opistovuosi oppivelvollisille -koulutusten vastaajista yli kolmannes arvioi tiedonsiirron toimivuuden kohtalaiseksi.

Huom. Vastaajaryhmien pienet koot

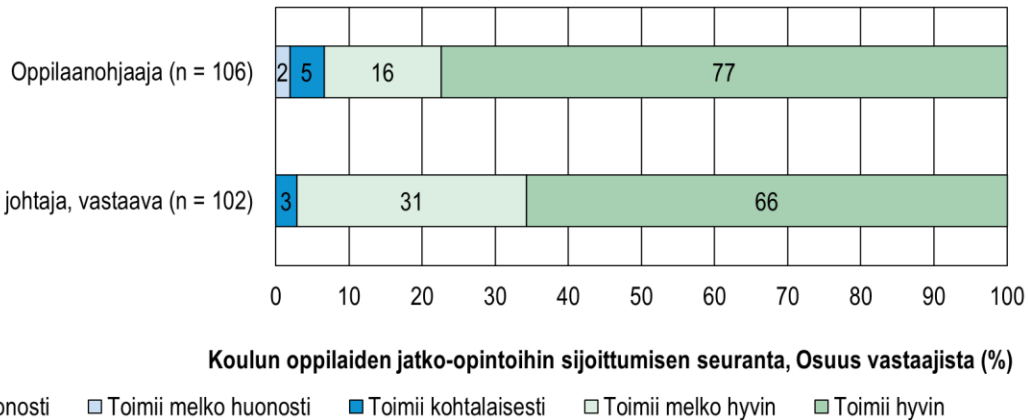
Tiedonsiirto toisen asteen oppilaitosten välillä

- Alle puolet ammatillisen koulutuksen opinto-ohjaajista arvioi tiedonsiirron toimivuuden toisen asteen oppilaitosten välillä hyväksi tai melko hyväksi ja jopa 16 arvioi sen huonoksi tai melko huonoksi.
- Lukioissa arviot hieman myönteisempiä, mutta sielläkin suuri osa vastaajista arvioi toimijuuden korkeintaan kohtalaiseksi.
- Nivelvaihe- ja valmentavissa koulutuksissa myönteisimmät arviot TELMA-koulutuksessa

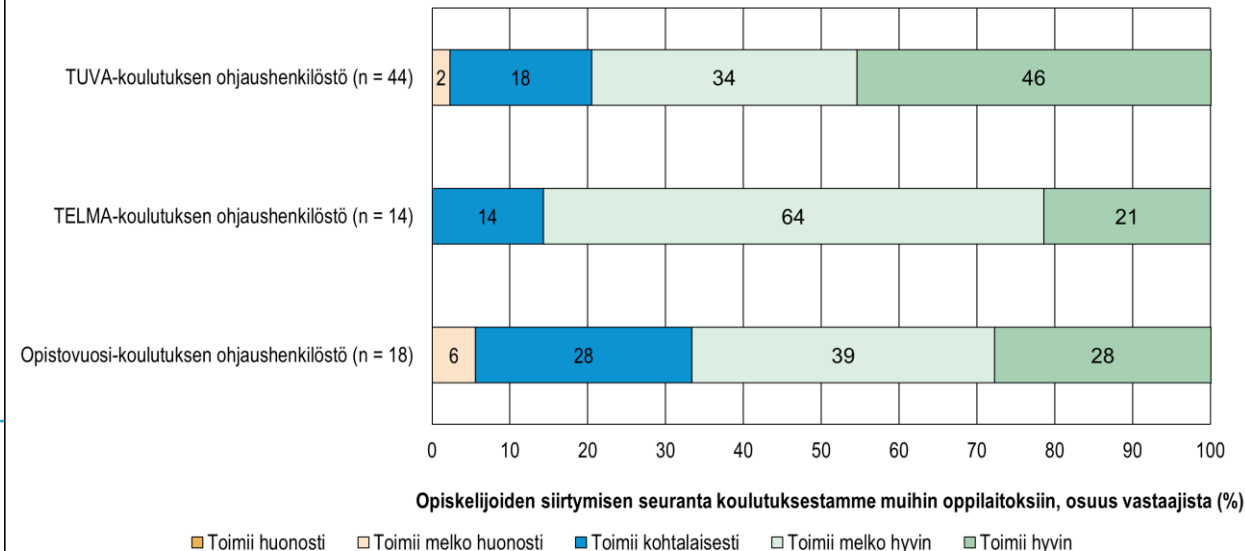
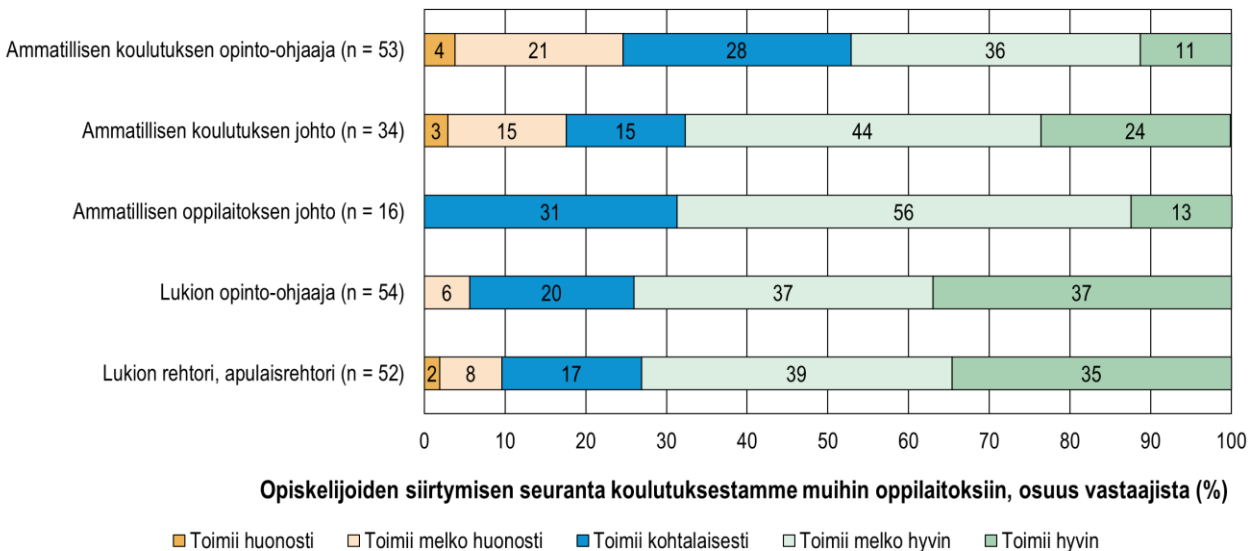
Huom. Vastaajaryhmien pienet koot

Oppilaiden ja opiskelijoiden siirtymien seurannat

- Perusopetuksen oppilaanohjaajat ja rehtorit arvioivat oppilaiden jatko-opintoihin sijoittumisen seurannan toimivuuden erityisen myönteisesti
- Ammatillisen koulutuksen opinto-ohjaajat arvioivat siirtymisen seurannan toimivuutta osittain kielteisesti, sillä jopa neljännes vastaajista arvioi sen melko huonoksi tai huonoksi
- Nivelvaihe- ja valmentavien koulutusten osalta opiskelijoiden siirtymisen seuranta muihin oppilaitoksiin koettiin pääosin toimivaksi

Huom. Vastaajaryhmien pienet koot

Avoimet vastaukset nivelvaiheyhteistyöstä

- Tiedonsiirtopalaverit, joihin osallistuu perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen henkilöstöä, koettiin tärkeäksi hyväksi käytännöksi kaikkien koulutusten henkilöstön vastauksissa
- Henkilökohtaiset verkostot ja matala kynnys yhteydenottoon lisäsi yhteistyön toimivuutta
- Huoltajien ja mahdollisesti moniammatillisen verkoston kanssa tehtävä yhteistyö mainittiin olennaiseksi osaksi tukea tarvitsevien nuorten toisen asteen nivelvaihesiirtymää
- Erilaisten tutustumisten ja koulutuskokeilujen toisen asteen oppilaitoksiin koettiin vahvistavan perusopetuksen oppilaiden koulutusvalintoja
- Toisen asteen koulutukseen toivottiin lisää tietoa varsinkin perusopetuksessa tuen tarpeessa olleista opiskelijoista
- Välttämättömien tietojen sisällön tulkinnessa on vastausten mukaan eroa
- Tiedonsiirtoon toivottiin selkeämpiä käytänteitä, mahdollisesti myös valtakunnallista rakennetta, joka selkiyttäisi opetuksen ja ohjauksen parissa työskenteleville, mitkä ovat laissa mainitut välttämättömät tiedot, jotka tulee kouluasteiden ja koulutuksen järjestäjien välillä siirtää.

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Jatko-ohjaus ammatillisessa koulutuksessa ja lukioissa

Jatko-ohjaus

- Ammatillisesta koulutuksesta tai lukiosta valmistunut nuori on oikeutettu saamaan oppilaitoksesta, josta on valmistunut, jatko-ohjausta valmistumistaan seuraavan vuoden ajan (laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017, 61 § ; lukiolaki 714/2018, 25 §).
- Ammatillisten perustutkintokoulutusten ja lukioiden kyselyvastausten mukaan opinto-ohjaajat suhtautuivat jatko-ohjaustarpeen ennakkoinnin, resursoinnin ja jatko-ohjauksen vaikuttavuuden seurannan toteutumiseen kielteisemmin kuin oppilaitosten johtohenkilöstö.
 - Noin kolmasosa ammatillisen koulutuksen ja lukioiden opinto-ohjaajista arvioi, että jatko-ohjaustarpeen ennakkointi toteutuu oppilaitoksessaan melko huonosti tai huonosti.
 - Noin 40 prosenttia ammatillisen koulutuksen opinto-ohjaajista ja 30 prosenttia lukion opinto-ohjaajista ja arvioi, että jatko-ohjauksen vaikuttavuuden seuranta toteutuu heidän oppilaitoksessaan huonosti tai melko huonosti.
 - Vajaa viidennes molempien koulutusten opinto-ohjaajista arvioi, että jatko-ohjaus on huomioitu resursoinnissa huonosti tai melko huonosti.
- Vastausten mukaan ammatillisessa koulutuksessa jatko-ohjausta toteuttaa pääosin opinto-ohjaaja, opettaja, erityisopettaja ja ammatillinen ohjaaja.
- Lukiokoulutuksessa jatko-ohjaus näytti olevan lähes täysin opinto-ohjaajan tehtävänä, sillä vain alle kymmenesosa vastaajista mainitsi jatko-ohjausta toteuttavan myös muut henkilöt, kuten opettajat ja erityisopettajat.

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Asuinkuntien ohjaus- ja valvontavastuu oppivelvollisuuden suorittamisessa

Ohjaus- ja valvontavastuutehtäviä hoitavien henkilöiden tehtävänimikkeet kunnassa

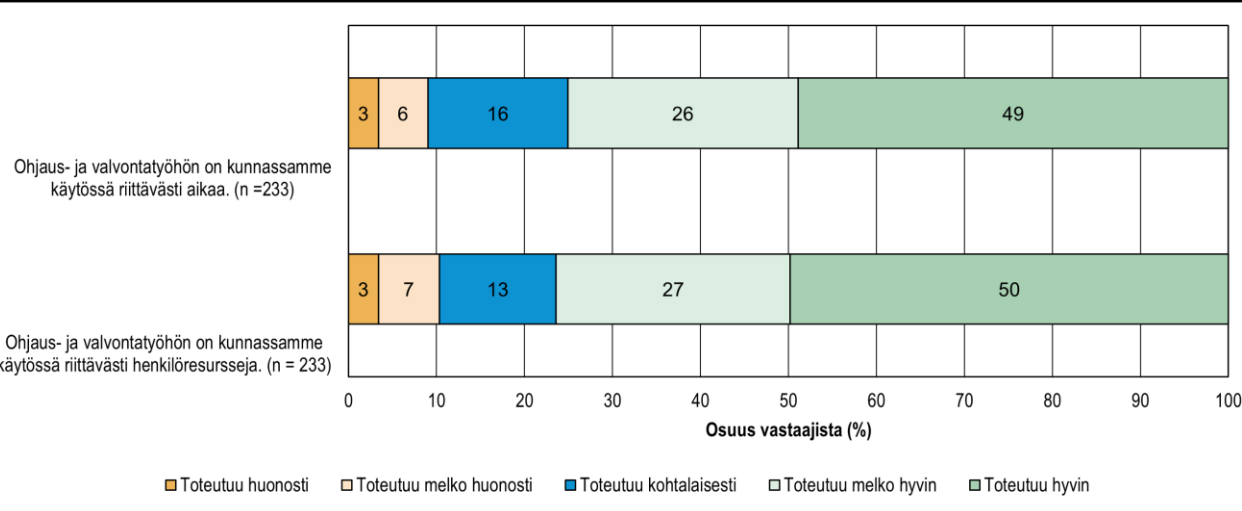
- Kuntatoimijoille suunnatun kyselyn alkusaatteessa kerrottiin, että kysely on suunnattu oppivelvollisuuslain (14 §) mukaisista asuinkunnan ohjaus- ja valvontavastuista vastaavalle taholle kunnassa. Kyselyssä kysyttiin vastaajan tehtävänimike. Lisäksi kyselyssä kysyttiin erikseen, kuka kunnassa ohjaus- ja valvontavastuuseen liittyviä tehtäviä hoitaa (tehtävänimike).
- Lähes kaikissa kunnissa (90 %) oli osoitettu työntekijä tai työntekijöitä hoitamaan nimenomaisesti ohjaus- ja valvontavastuuseen liittyviä tehtäviä.

	Vastaajan tehtävänimike (% - osuus vastaajista)	Ohjaus- ja valvontatyön tehtäviä kunnassa hoitaa (% -osuus vastaajista)
Oppilaanohjaaja, opinto-ohjaaja	25,5	37
Oppivelvollisuudesta vastaava oppilaan-/opinto-ohjaaja (myös esim. koordinoiva opinto-ohjaaja, nivelvaiheen opinto-ohjaaja)	3,4	4,7
Oppivelvollisuuden valvoja (myös esim. oppivelvollisuuskoordinaattori)	11,9	8,1
Rehtori (myös esim. johtava rehtori, hallinnollinen rehtori)	15,7	5,5
Johtaja tai päällikkö (esim. sivistysjohtaja, hyvinvointijohtaja, opetuspäällikkö)	31,9	11,1
Rehtori-sivistysjohtaja	6,8	2,6
Nuorten palvelujen asiantuntija (esim. nuoriso-ohjaaja, koulukuraattori, opintovalmentaja)	2,1	3,4
Suunnittelija, koordinaattori (esim. palvelusuunnittelija, koulusihteeri)	2,6	3,0
Useita henkilöitä eri tehtävänimikkeillä		23,8
Puuttuva tieto		0,9

Kuntien ohjauksen toimintamalli

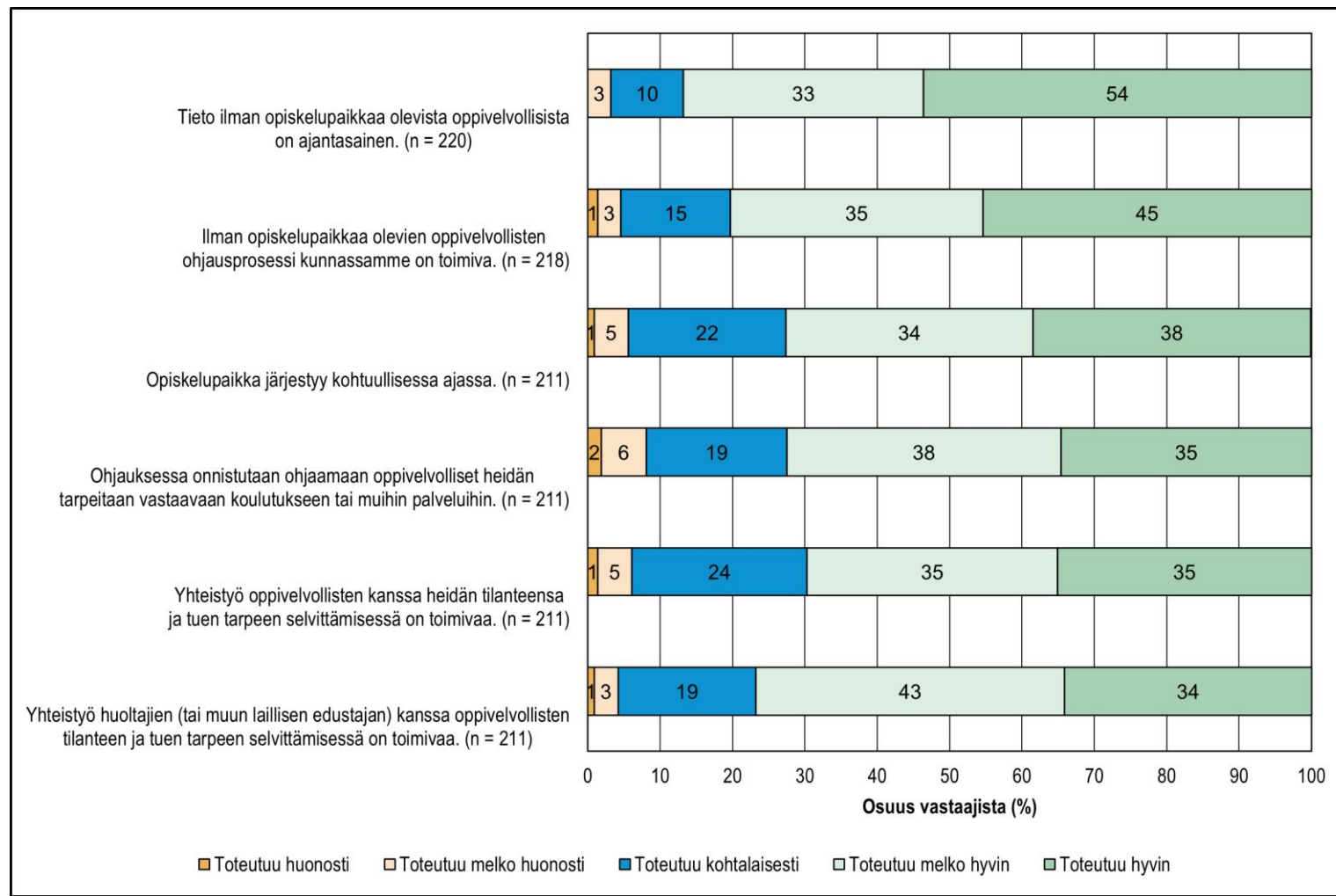
- Kyselyssä selvitettiin, oliko kunnissa laadittu toimintamalli ilman opiskelupaikkaa olevien oppivelvollisuusikäisten ohjaukseen.
- Toimintamalli oli laadittu 70 prosentissa kunnista, kun taas 30 prosentissa kunnista toimintamallia ei ollut.
- Vastausten mukaan näytti siltä, että kunnista, joissa toimintamallia ei ollut laadittu, myös ilman opiskelupaikkaa jääneitä tai opintonsa keskeyttäneitä oli vähemmän kuin niissä kunnissa, joissa kyseinen toimintamalli oli laadittu
- Kuitenkin osassa kunnista, joissa esimerkiksi opintojen keskeytymisen ilmoituksia oli saatu kymmeniä, ei välttämättä ollut laadittu toimintamallia ohjauksen toteuttamiseen.

Kuntatoimijoiden kokemuksia ohjaus- ja valvontatyön resursseista

- Avovastausten mukaan osassa kunnassa tehtävää varten oli perustettu uusi virka tai työaika oli kohdennettu juuri kyseiseen tehtävään.
- Osassa kunnista taas resurssia ei ollut kohdennettu tehtävää varten ollenkaan, vaikka sitä olisi kaivattu.
- Osassa kunnista resurssit koettiin riittäväksi siitä syystä, että ohjattavia oli pieni määrä tai kunnassa ei ollut asuinkunnan vastuulla olevia ohjattavia.
- Resursoinnin haasteisiin liittyviä tekijöitä olivat erityisesti tehtävän hoitaminen muun työn ohella. Mikäli ohjaus- ja valvontatyötä tehtiin esimerkiksi perusopetuksen oppilaanohjauksen ohella, saattoi se viedä aikaa tehostetun henkilökohtaisen oppilaanohjauksen toteuttamisesta.
- Useampi vastaaja mainitsi, että oppivelvollisten tilanteiden selvittäminen ja ohjauksen toteuttaminen vei paljon aikaa oppivelvollisten moninaisten ja haasteellisten tilanteiden takia.

Kuntatoimijoiden kokemuksia ohjaus- ja valvontatyön prosessista

Haasteet asuinkuntien ohjaus- ja valvontatyössä

Ohjauksen toimintamallin sekä yhteistyön toimimattomuus

- puutteelliset suunnitelmat, epäselvät vastuun- ja työnjaot kunnan sisällä tai laajemmin, epäselvät prosessit, koulutuksen järjestäjien käytäntöjen kirjavuus
- Valpas-järjestelmän heikkoutena, ettei järjestelmä ilmoita automaattisesti uusista ilmoituksista, ja ettei huoltajien yhteystietoja ole saatavilla
- osa vastaajista toi esiin, etteivät oppilaitokset tee ajoissa ilmoitusta oppivelvollisista asuinkunnille
- vähäinen monialainen yhteistyö esimerkiksi sosiaali- tai työllisyyspalvelujen kanssa, eri toimijoiden heikko ymmärrys oppivelvollisuuslaista, koulutuksen järjestäjien kielteinen suhtautuminen käytäntöjen kehittämiseen, yhteistyön haasteet hyvinvointialueiden kanssa

Koulutuspaikkojen riittämättömyys, riittämättömät palvelut nuorten tarpeisiin sekä koulutustarjonnan- ja vaihtoehtojen suppeus

- TELMA-paikkojen saatavuuden ongelmat, erityisammattioppilaitospaikkojen niukkuus, TUVA-paikkojen vähäisyys vastaamaan todelliseen tarpeeseen, koulutuspaikkojen alueellinen riittämättömyys
- koulutusvaihtoehdot eivät vastaa oppivelvollisten tarpeisiin, joilla ei vielä ole riittävästi suomen kielen osaamista
- työpajatoimintaa ja kuntouttavia palveluita ei ole riittävästi tai ollenkaan tarjolla nuorille, jotka erittäin heikon terveydentilansa vuoksi niitä tarvitsisivat. Ajantasaisen avun saaminen haastavaa

Nuorten ja perheiden haastavat tilanteet

- esim. nuorten sitoutumattomuus opintoihin tai palveluihin, kykenemättömyys koulunkäyntiin tai opiskeluun, kiinnittymättömyys kouluun tai opintoihin, syrjäytyneisyys, lisääntynyt pahoinvointi ja mielenterveysongelmat
- nuorten ja perheiden tavoitettavuuden haasteet ja osallistumattomuus yhteisiin ohjaustapaamisiin

Resurssien puute, ohjaushenkilöstön kuormittuneisuus ja osaamistarpeet

- ajan ja tuen puute sekä riittämättömät henkilöresurssit, mitkä haastavat yksilöllisen ohjauksen toteuttamista, monialaista yhteistyötä sekä esimerkiksi Valpas-toimijoiden väliseen yhteistyöhön osallistumista ja osaamisen kehittämistä
- koulutusten puute, korostunut itsenäinen perehtyminen ja osaamisen kehittäminen, valtakunnallisia ohjeita ei juurikaan nähty olevan saatavilla
- kuntien vastuu resursoinnin varmistamisessa tuotiin esiin

Hyvät käytänteet asuinkuntien ohjaus- ja valvontatyössä

Monialainen ja toimiva yhteistyö ja verkostot

- tiivis, luottamuksellinen, joustava ja matalalla kynnyksellä ja yhteisillä tavoitteilla toteutettu yhteistyö
- yhteistyö esim. etsivän nuorisotyön, eri oppilaitosten opinto-ohjaajien, erityisopettajien, Ohjaamo- ja työllisyyspalvelujen kanssa

Ennakoivan ohjauksen painotus

- yhteydenotot Valpas-valvojaan jo ennen opintojen keskeytymisen ilmoitusta nähtiin tärkeäksi
- ennakoiva ote yleisemmin osana nuorten koulutuspolkujen tukemista
- toimivat yhteistyöverkostot edesauttoivat ennakoivan työn toteuttamista, kun kuntavalvojalla oli esimerkiksi mahdollisuus osallistua verkostoyhteistyöhön

Yksilöllisen ohjauksen toteuttaminen ja matalan kynnyksen ohjaus ja palvelut

- matalan kynnyksen ohjaus ja palvelut, esim. Ohjaamot tärkeitä matalan kynnyksen paikkoja ohjauksen toteuttamiselle
- työpajat nähtiin tärkeänä matalan kynnyksen paikkana nuorille niin kohtaamispaikkana kuin nuorten tukemisessa heille sopivan toiminnan kautta, niiden tarjotessa nuorille sopivan oppimisympäristön
- nuoren ja perheiden toiveiden kuuleminen
- yksilöllisten ja joustavien ratkaisujen löytäminen niin nuorten tilanteisiin kuin myös ohjauksen toteuttamiseen

Hyvä oppilaiden ja perheiden tunteminen erityisesti pienissä kunnissa tai oppilaitoksissa

- Nuorten hyvä tunteminen nähtiin tärkeäksi esimerkiksi palveluihin pääsemisen ja nopean puuttumisen näkökulmista. Myös yhteistyö nuorten ja perheiden kanssa nähtiin toimivan hyvin, kun kaikki olivat toisillensa tuttuja

Selkeä ohjauksen toimintamalli ja riittävät resurssit

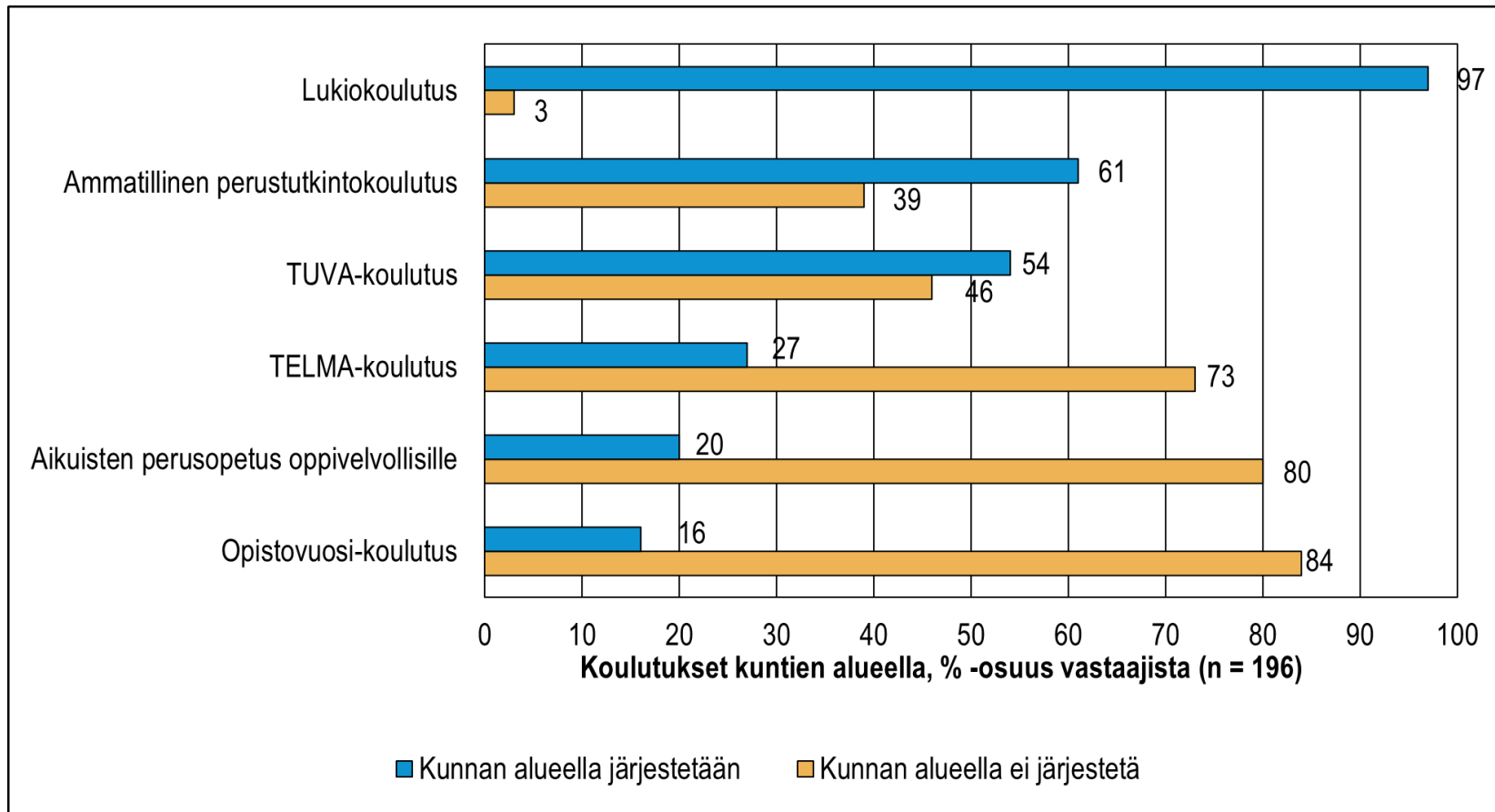
- yhdessä sovittu malli tai prosessikuvaus ohjaukseen, valmiit asiakirjapohjat työlle, työnjaon selkeys, mahdollisuus keskittyä asuinkunnan ohjaukseen ja valvontaan, riittävä henkilöresurssi ohjaukseen ja valvontaan

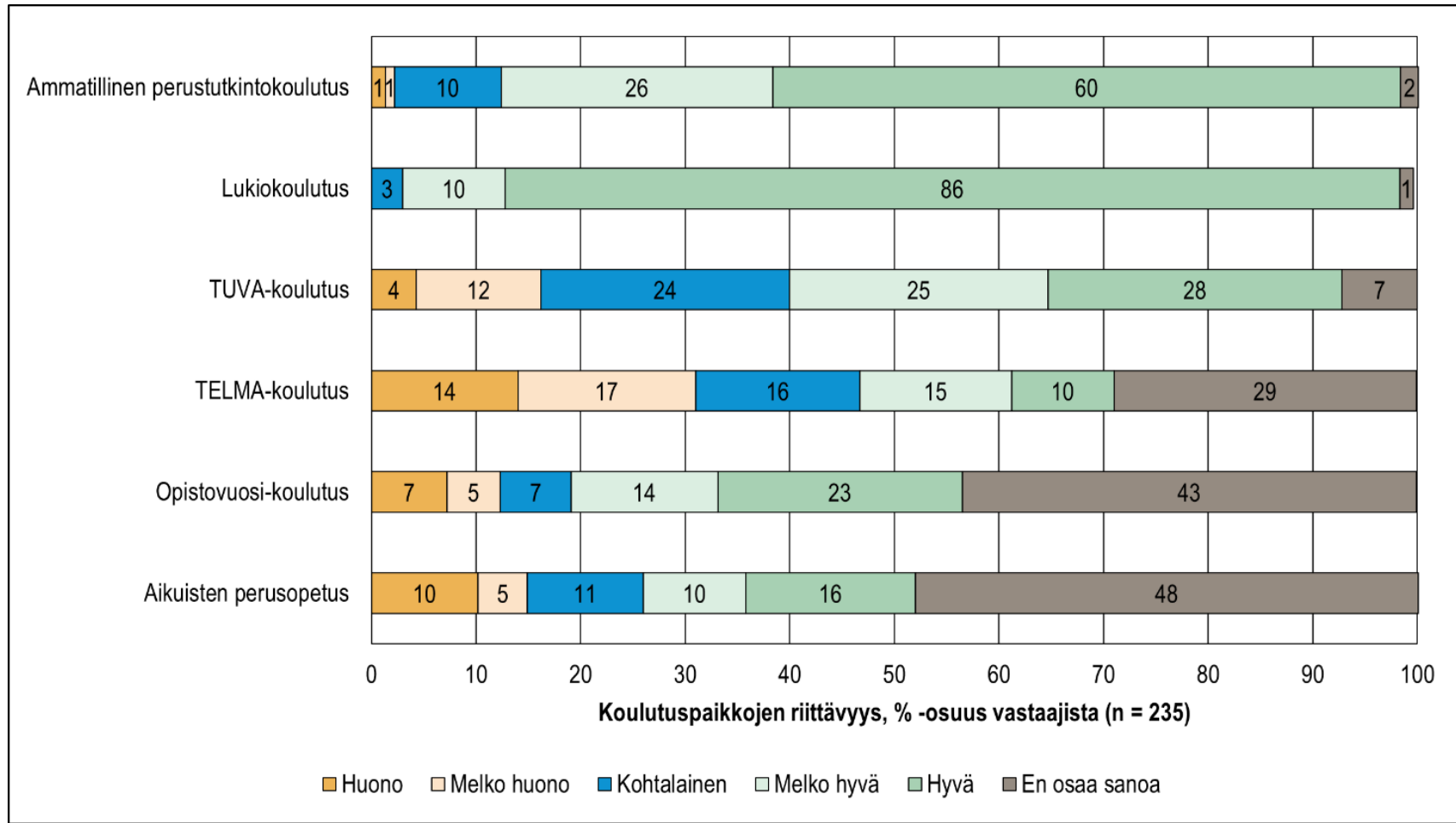
KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

**Asuinkuntien ohjaus- ja
valvontatoimijoiden sekä
koulujen ja oppilaitosten
henkilöstön arvioita
koulutuspaikkojen
riittävyydestä**

Ohjaus- ja valvontatoimijoiden kuntien alueella järjestettävät koulutukset

Ohjaus- ja valvontatoimijoiden kokemukset koulutuspaikkojen riittävydestä

Koulujen ja oppilaitosten henkilöstön arvioita lähialueen koulutuspaikkojen riittävydestä

- Koulutuspaikkoja arvioidaan olevan melko hyvin lukioissa ja ammatillisissa perustutkintokoulutuksissa.
- Osa TUVA-koulutuksen ja TELMA-koulutuksen ohjaushenkilöstöstä arvioi, että lähialueen koulutuspaikkoja ei ole riittävästi tai niitä on vain kohtalaisesti ammatillisissa perustutkintokoulutuksissa
- Lähes 40 prosenttia ammatillisen koulutuksen opinto-ohjaajista arvioi, että TUVA-koulutuksessa on kohtalaisesti tai huonosti koulutuspaikkoja. Myös TUVA-koulutuksen ohjaushenkilöstöstä neljäsosa arvioi, että TUVA-koulutuksessa on korkeintaan kohtalaisesti koulutuspaikkoja.
- TELMA-koulutusta koskien vastaajien arviot koulutuspaikkojen riittävydestä olivat erityisen vaihtelevia. TELMA-koulutuksen ohjaushenkilöstöstä 35 prosenttia vastasi, että koulutuspaikkojen riittävyys TELMA-koulutuksessa on huono tai melko huono. Lisäksi ammatillisen koulutuksen opinto-ohjaajista noin neljäsosa arvioi koulutuspaikkojen riittävyyden TELMA-koulutuksessa huonoksi tai melko huonoksi.
- Huomattava osa eri koulutusten ohjaushenkilöstöstä ei osannut arvioida koulutuspaikkojen riittävyyttä valmentavissa- ja nivelvaihekoulutuksissa

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Oppivelvollisuusikäisten sijoittuminen eri koulutuksiin

Keskeisimpiä tuloksia: Rekisteriaineistot

Aineisto:

- Vipunen

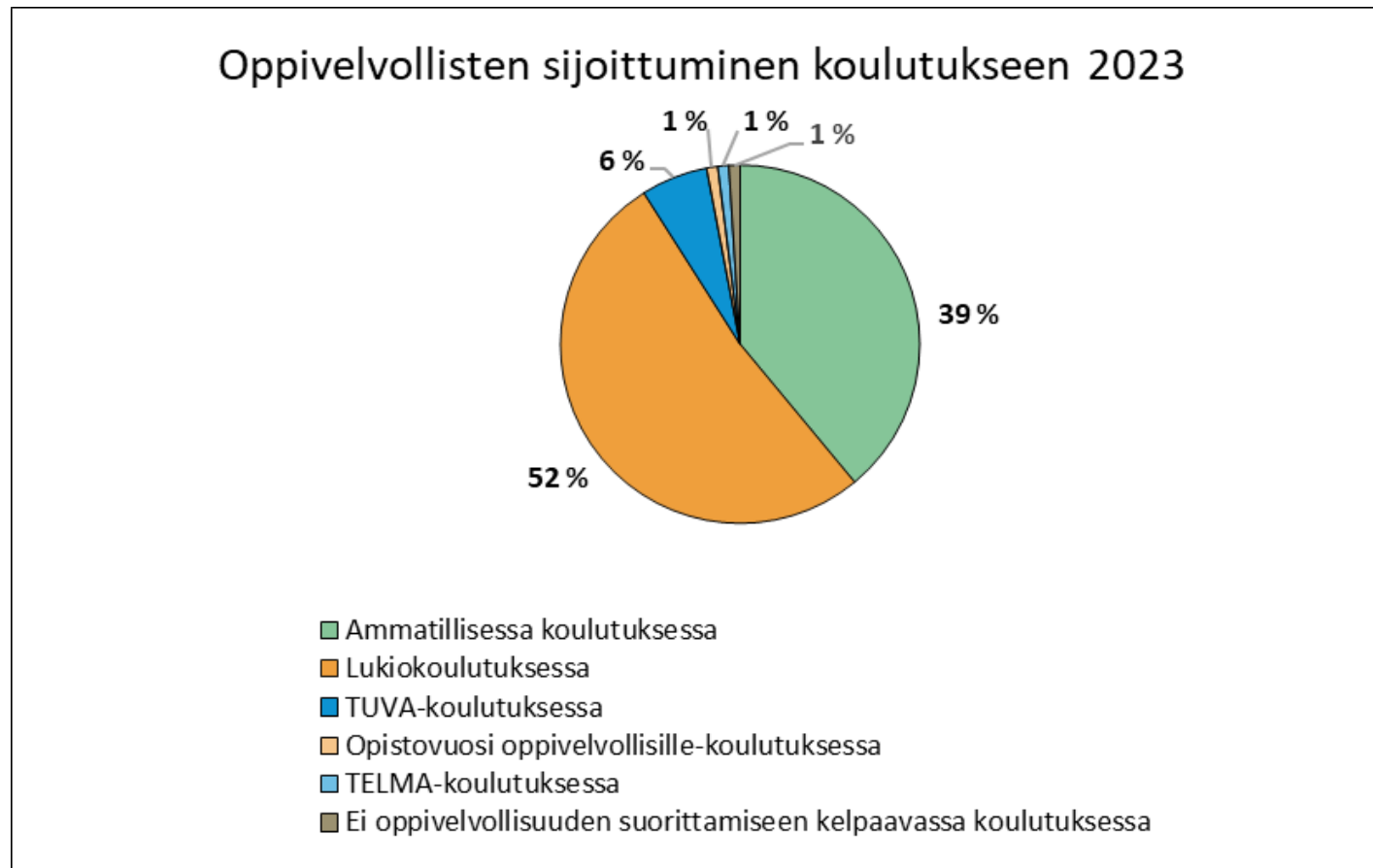
- ✓ kaikki perusopetuksen päättäneet vuosina 2021-2023
- ✓ koulutuksen keskeyttäneet ja koulutuksen ulkopuolella olevat

- KOSKI-rekisteri

- ✓ perusopetuksessa yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskelleet 2021-2023
- ✓ perusopetuksessa erityisen tuen päätöksen saaneet 2021-2023
- ✓ aiemmat nivelvaihekoulutukset suorittaneet ja heidän tutkintosuorituksensa
- ✓ TUVA-koulutuksesta toisen asteen tutkintokoulutukseen siirtyneet
- ✓ erityisen tuen päätöksen TUVA-koulutuksessa saaneet
- ✓ oppivelvollisuuden suorittamatta jättäneet vuosina 2005-2007 syntyneet

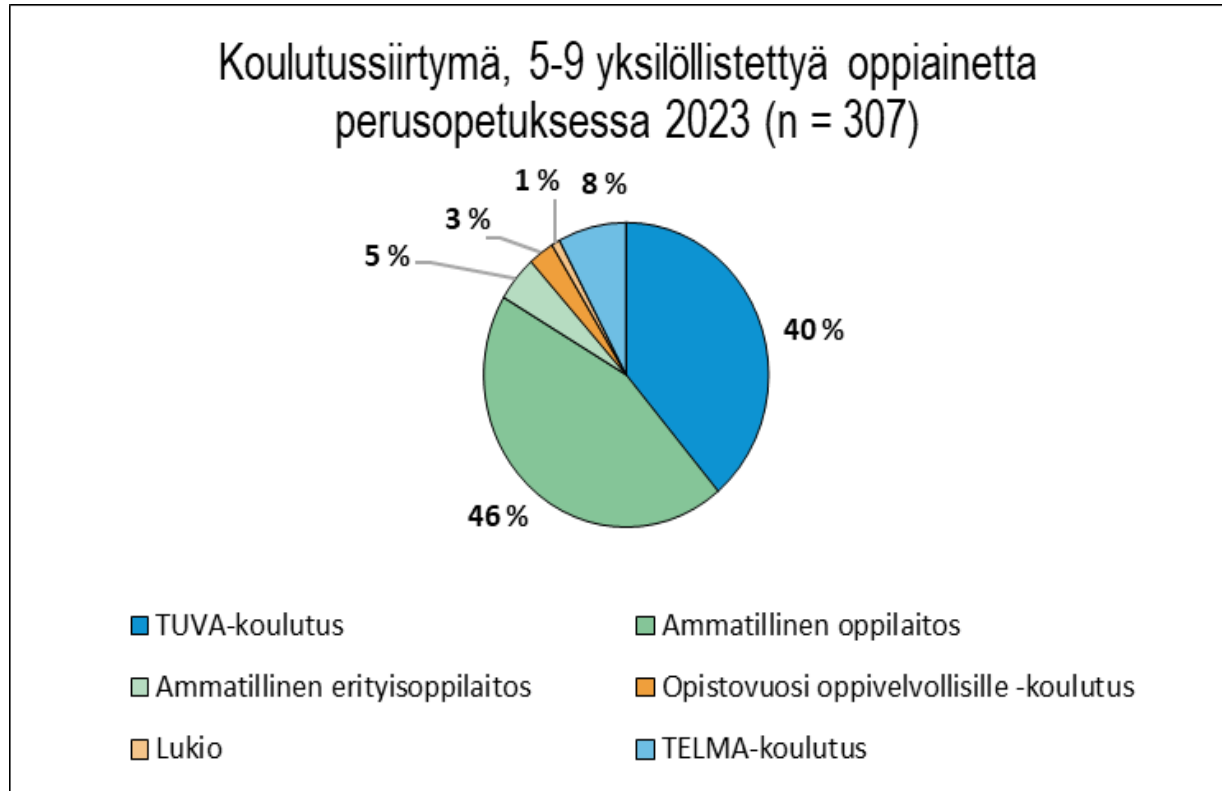
Keskeisimpiä tuloksia: Rekisteriaineistot

Oppivelvollisten sijoittuminen koulutukseen 2023

Keskeisimpiä tuloksia: Rekisteriaineistot

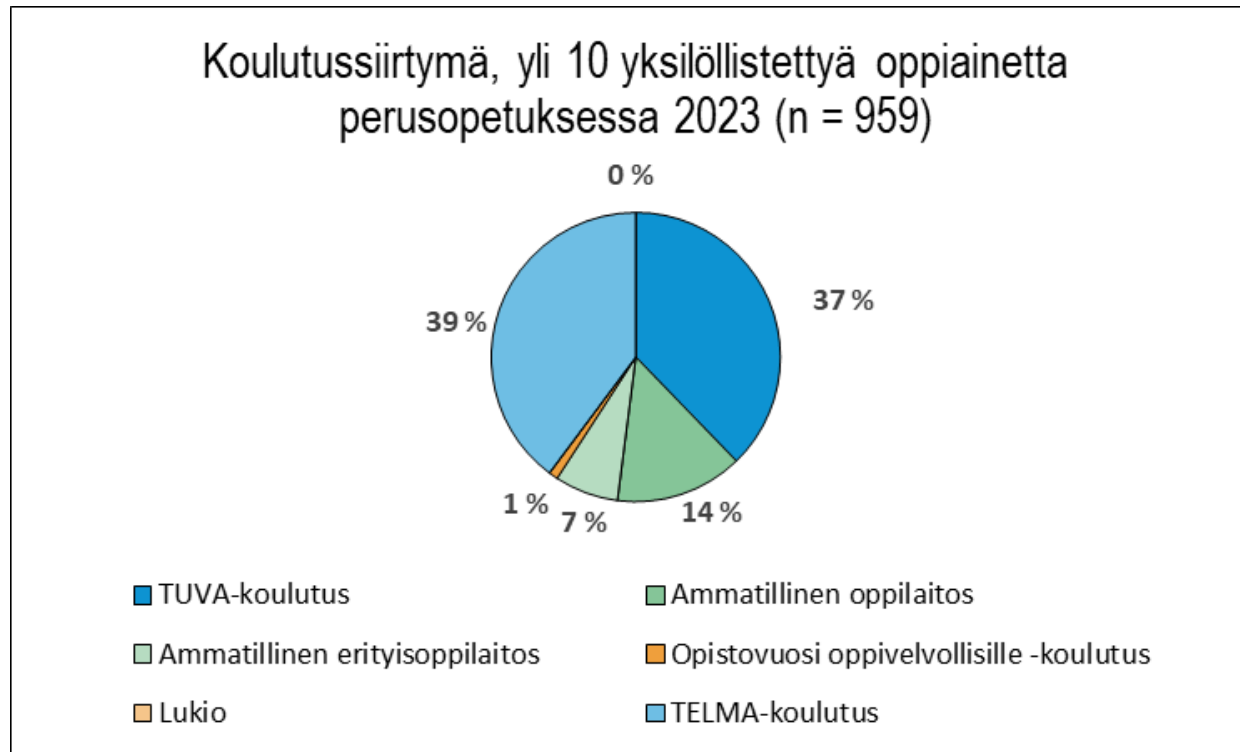
Yksilöllistettyjen oppimäärien mukaan perusopetuksessa opiskelleiden siirtymät toisen asteen opintoihin: 5-9 oppiainetta yksilöllistetty

Vuosina 2021-2023 **5-9 oppiaineen yksilöllistetyn oppimäärän** mukaisesti opiskelleet siirtyivät pääsääntöisesti opiskelemaan yleisiin ammatillisiin oppilaitoksiin perustutkintoihin, tai TUVA-koulutuksiin (TUVA-koulutuksissa koulutuksen järjestäjänä myös lukiokoulutus ja vapaan sivistystyön oppilaitokset)

Keskeisimpiä tuloksia: Rekisteriaineistot

Yksilöllistettyjen oppimäärien mukaan perusopetuksessa opiskelleiden siirtymät toisen asteen opintoihin: 10 tai enemmän oppiainetta yksilöllistetty

- Vuosina 2021-2023 **yli 10 oppiaineen yksilöllistetyn oppimäärän** mukaisesti opiskelleista suurin osa siirtyi nivelvaihekoulutuksiin, mutta TELMA-opiskelijoiden osuus kasvoi selvästi yksilöllistettyjen oppiaineiden määrän lisääntymisen myötä.
- Ammatillisiin erityisoppilaitoksiin perustutkintoihin siirtyi vähemmistö **kaikista 5 tai yli yksilöllistetyn oppimäärän** mukaisesti opiskelleista.

Keskeisimpiä tuloksia: Rekisteriaineistot

Perusopetuksessa erityistä tukea tarvinneiden oppilaiden siirtymät tutkintokoulutukseen 2023

2023 erityisen tuen päätöksen saaneita perusopetuksen suorittaneita oli yhteensä 7083, joista

- ammatillisiin erityisoppilaitoksiin jatkoi 222 / 3 %
- yleisiin ammatillisiin oppilaitoksiin jatkoi 3764 / 53 %
- lukiokoulutukseen jatkoi 661 / 9 %

Luvut sisältävät ne oppilaat, jotka ovat perusopetuksen aikana opiskelleet yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti ja ne, joilla ei ole yksilöllistettyjä oppimääriä opinnoissaan ollut, ja erityisen tuen päätös on tehty muista syistä.

TUVA-koulutukseen siirtyneet, joilla on ollut perusopetuksessa erityisen tuen päätös 2022

Vuonna 2022 TUVA-koulutukseen siirtyi yhteensä 3183 perusopetuksen päättänyttä oppivelvollista. Heistä noin puolella (48,9 %, 1557 oppilaalla) oli ollut perusopetuksen päättyessä erityisen tuen päätös. TUVA-koulutuksessa tehtiin erityisen tuen päätös 516 opiskelijalle, joka vastaa noin 16 prosenttia kaikista TUVA-koulutuksessa aloittaneista opiskelijoista.

Keskeisimpiä tuloksia: Rekisteriaineistot

Nivelvaihekoulutusten jälkeiset tutkintosuoritukset (lv. 2018-2019 sekä 2019-2020)

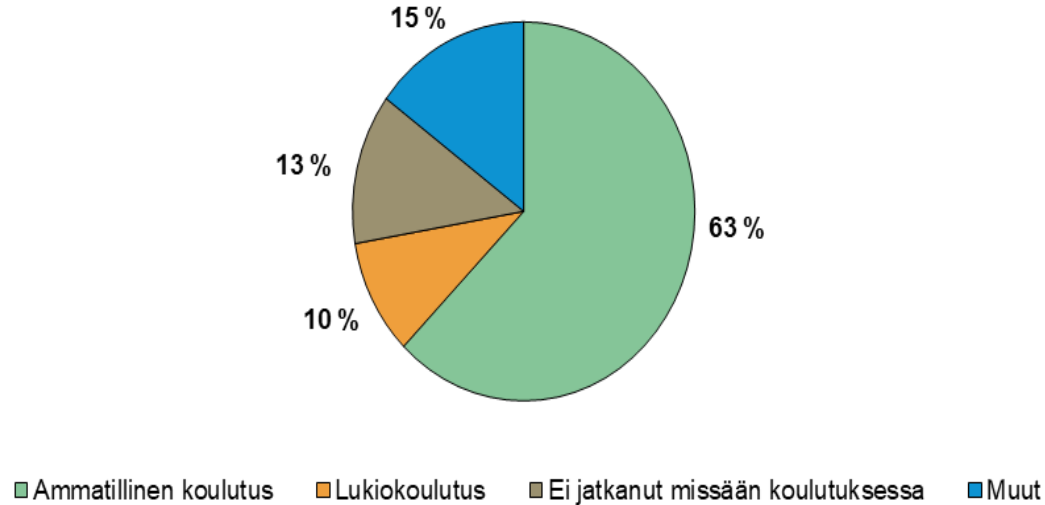
- VALMA –koulutuksen aloittaneet (yht. 6041 / 5861 opiskelijaa)
 - Ammatillinen perustutkinto suoritettu: 37 % / 27 %
 - Lukiokoulutus suoritettu: yksittäisiä nuoria
- LUVA –koulutuksen aloittaneet (yht. 228 / 189 opiskelijaa)
 - Ammatillinen perustutkinto suoritettu: 28 % / 13 %
 - Lukiokoulutus suoritettu: 18 % / 13 %
- Perusopetuksen lisäopetuksen aloittaneet (yht. 842 / 1020 opiskelijaa)
 - Ammatillinen perustutkinto suoritettu: 19 % / 19 %
 - Lukiokoulutus suoritettu: 20 % / 13 %

Lukuvuonna 2018-2019 nivelvaihekoulutuksissa oli opiskellut 7111 opiskelijaa. Yhteensä nivelvaihekoulutuksissa aloittaneista tutkintokoulutuksen suoritti 2700 opiskelijaa, eli nivelvaihekoulutuksiin osallistuneista toisen asteen tutkinnon oli tarkastelupäivään syyskuussa 2023 mennessä suorittanut **38 %**. Lukuvuonna 2019-2020 nivelvaihekoulutuksissa oli opiskellut 7070 opiskelijaa. Heistä toisen asteen tutkinnon oli suorittanut tarkastelupäivään syyskuussa 2023 mennessä 1981, eli **28 %**.

Keskeisimpiä tuloksia: Rekisteriaineistot

Siirtymä TUVA-koulutuksesta tutkintokoulutukseen

TUVA-koulutuksessa (lv. 2022-2023) opiskelleiden sijoittuminen

- Vuonna 2022 suurin osa TUVA-koulutuksessa opiskelleista jatkoi ammatilliseen perustutkintokoulutukseen
- Koulutuksessa ei jatkanut lähes 13 prosenttia koulutuksessa aloittaneista (kaikki eivät enää oppivelvollisuusikäisiä)
- ”Muut” koulutuksessa jatkajat siirtyivät muihin nivelvaihekoulutuksiin tai aikuisten perusopetukseen (mm. kielitaidon tukemiseksi)

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Oppilaiden ja opiskelijoiden kokemuksia koulutusvalintoihin vaikuttavista tekijöistä

Koulutusvalintoihin vaikuttavia tekijöitä

Suurin osa nuorista kertoi valinneensa toisen asteen koulutuksen ensisijaisesti oman kiinnostuksen tai ammattihaaveen perusteella

Koulutusvalintoihin vaikutti se, mitä koulutusvaihtoehtoja lähialueella oli, koska haastateltavat halusivat ensisijaisesti jäädä opiskelemaan kotipaikkakunnalle tai lähelle sitä.

Nuoret arvioivat, että toiselle paikkakunnalle muutetaan, jos mieleistä alaa ei voi opiskella kotipaikkakunnalla tai halutaan uusia kokemuksia

Haastateltavat kertoivat valinneensa lukion, kun tavoitteena oli korkeakouluopinnot, ei tiedetty mihin ammatillisen koulutuksen linjalle hakeutuisi, tai haluttiin lisää aikaa tulevaisuuden miettimiseen. Lukion katsottiin antavan enemmän mahdollisuuksia jatko-opintojen suhteen kuin ammatillisen koulutuksen.

Haastateltavat kertoivat hakeutuneensa ammatilliseen koulutukseen kiinnostavan alan vuoksi, josta oli mahdollisesti kokemusta harrastusten tai lähipiirin kautta. Ammatilliseen koulutukseen hakeutuneet kertoivat lukiolaisia useammin, että tutustumisilla ja vierailulla oli merkitystä valinnan tekemisessä. Muutama kertoi valinneensa tietyn ammatillisen oppilaitoksen, koska sieltä sai heidän mukaansa paremmin tukea opintoihin kuin muista oppilaitoksista.

Haastateltavat kertoivat hakeutuneensa TUVA- ja Opistovuosi oppivelvollisille-koulutukseen pohtimaan jatko-opintoja, tutustumaan eri aloihin ja korottamaan arvosanoja. Muutama kertoi, että peruskoulun jälkeen heillä ei ollut voimia jatkaa ammatilliseen koulutukseen tai lukioon, joten he valitsivat Opistovuosi oppivelvollisille -koulutuksen.

Tukea valinnan tekemiseen haastateltavat kertoivat saaneensa vanhemmilta, sisaruksilta ja kavereilta sekä opetus- ja ohjaushenkilöstöltä. Kotona valinnoista keskusteltiin ja vanhemmat saattoivat neuvoa valinnoissa ja olivat pääosin tukeneet nuoren omaa valintaa. Muutama nuori kertoi, että lähipiiristä oli myös kyseenalaistettu nuoren omaa hakutoivetta ja tuotu esiin, että jokin toinen koulutus olisi parempi vaihtoehto.

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Väliraportti 3 - Yhteenveto

Yhteenveto

Nivelvaiheyhteistyö keskiössä

- Koulujen ja oppilaitosten ohjaushenkilöstö näkee tiedonsiirtoon liittyvät asiat keskeisinä ohjaustyössä, mutta kaikkialla ne eivät toimi. Yhteistyö lähialueen tai oman kaupungin perusasteen ja toisen asteen oppilaitoksen välillä koetaan tärkeäksi ja toimivaksi.
- Nivelvaiheyhteistyö on erityisen tärkeää nuorten kohdalla, joilla ennakoidaan olevan haasteita joko siirtymässä tai toisen asteen koulutukseen kiinnittymisessä.

Koulutustarjonnan ja palvelujen puutteet haastavat ohjausta ja nuorten yksilöllisiä opiskelupolkuja

- Kyselyvastausten mukaan asuinkuntien ohjaus- ja valvontatyön prosessi koetaan pääosin toimivaksi, mutta se ei ole valtakunnallisesti yhdenmukainen eikä resursseja työlle ole aina riittävästi. Työtä haastaa esimerkiksi tehtävän hoitaminen muiden työtehtävien ohessa.
- Ennakoiva ohjaus ja toimiva moniammatillinen yhteistyö keskeisiä nuorten tarpeita vastaavien ratkaisujen löytämisessä.
- Vastausten mukaan huomattavan monessa kunnassa ei järjestetä eri nivelvaihe- ja valmentavia koulutuksia.
- Asuinkuntien ohjaustoimijoiden mukaan koulutusjärjestelmä ja oppivelvollisuuslaki ei huomioi riittävästi nuorten erilaisia tilanteita, kuten tarvetta erilaisille oppimisympäristöille ja matalan kynnyksen palveluille, koulutusmahdollisuuksien varmistamista tuen tarpeessa oleville nuorille ja koulutuspolkujen tukemista heikosti suomen kieltä osaaville.
- Myös osa koulujen ja oppilaitosten ohjaushenkilöstöstä arvioi, ettei nivelvaihe- ja valmentavissa koulutuksissa ole riittävästi koulutuspaikkoja tarjolla heidän lähialueellaan.

Yhteenveto

Eri koulutuksissa tulisi olla vankkaa erityispedagogista osaamista, jotta kunkin opiskelijan yksilölliset tuen tarpeet tunnistetaan ja niihin pystytään vastaamaan.

- Perusopetuksesta siirrytään toisen asteen koulutuksiin suurimmalta osin lukioon ja ammatilliseen koulutukseen.
- Noin 6 prosenttia perusopetuksen keväällä 2023 päättäneistä aloitti Tutkintokoulutukseen valmentavassa koulutuksessa (TUVA).
- Opetushallituksen KOSKI-rekisteriaineiston perusteella perusopetuksessa yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskelleet siirtyivät suurelta osin opiskelemaan yleisiin ammatillisiin oppilaitoksiin. Erityisen tuen päätöksen saaneista suuri joukko jatkoi opiskelemaan TUVA-koulutukseen, yleisiin ammatillisiin oppilaitoksiin ja lukioon.

Oma kiinnostus ja ammattihaaveet keskiössä nuorten koulutusvalinnoissa, myös lähialueen koulutustarjonnalla merkitystä

- Suurin osa haastatelluista nuorista kertoi valinneensa toisen asteen koulutuksen ensisijaisesti oman kiinnostuksen tai ammattihaaveen perusteella. Kuitenkin koulutusvalintoihin vaikutti se, mitä koulutusvaihtoehtoja lähialueella oli, koska haastateltavat halusivat ensisijaisesti jäädä opiskelemaan kotipaikkakunnalle tai lähelle sitä.

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Arvioinnin päätösseminaari ja loppuraportin julkaisu 9.10.2024

- Loppuraportissa kootaan yhteen arvioinnin tuloksia, raportoidaan ohjaustoimijoiden kevään 2024 työpajojen tulokset, tarkastellaan oppilaan- ja opinto-ohjauksen vaikuttavuuden arviointia kouluissa ja oppilaitoksissa sekä esitetään arvioinnin aineistoista alueellisia tarkasteluja.
- Loppuraportissa esitetään arvioinnin aineistoihin pohjaavat kehittämissuosituks.

Kiitos!

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

[OHJA suomeksi](#)

[OHJA på svenska](#)

[OHJA in English](#)